

Valtuustoaloite: Pyhäjärven kylien huoltovarmuuden ja resilienssin vahvistaminen

Suomen kylien kehittämisen valtakunnallinen kattojärjestö Suomen Kylät ry – paikallisen kehittämisen puolestapuhuja painottaa, että viihtyisät, turvalliset ja toimivat kylät ovat paikallisen hyvinvoinnin ja asuinympäristön perusta. Järjestö edistää osallistavaa paikallistoimintaa ja asukkaiden mahdollisuutta vaikuttaa oman kylänsä kehitykseen.

Kylien toiminnalta on odotettavissa myös aktiivinen rooli arkisen turvallisuuden, häiriötilanteisiin varautumisen ja huoltovarmuuden vahvistamisessa. Kestävä ja toimiva paikallisyhteisö lisää oma-aloitteisuutta, yhteisöllisyyttä sekä kykyä selvitä kriiseissä ja arjen haasteissa. Kylien ja syrjäseutujen huoltovarmuus sekä hätäensiapu kohtaavat haasteita pitkien etäisyyksien ja rajallisten resurssien vuoksi. Erityisesti kriisitilanteissa tai teiden ollessa poikki avun saapuminen perille voi viivästyä kriittisesti.

Ehdotus

Käynnistetään **Pyhäjärven kaupungin ja kaikkien Pyhäjärven kylien yhteinen huoltovarmuus- ja resilienssihanke**, jonka tavoitteena on:

- lisätä kylien valmiutta toimia poikkeus- ja häiriötilanteissa,
- vahvistaa asukkaiden varautumista ja osaamista,
- parantaa viestintä- ja yhteydenpitokanavia ilman sähkö- ja verkkoyhteyksiä,
- turvata peruspalvelujen saatavuus kriittisissä tilanteissa ja
- kehittää kattavat yhteistoimintamallit viranomais- ja yhteisötahojen välille.

Hanke vastaa sekä kansallisiin huoltovarmuuslinjauksiin että siihen, mitä kylien varautumista tukevat toimet edistävät arjen turvallisuutta ja hyvinvointia.

Konkreettiset toimenpiteet

1) Varautumisen perustamisresurssit

Perustetaan kylien varautumispaketit, jotka sisältävät esimerkiksi:

- Vauriovarusteet ja välineet
 - EA-ensiapulaukut ja ensiaputarvikkeet
 - soppatykit ja kenttäastiat suurten väestöryhmien ruokahuollon tueksi
- Energia- ja lämmitysratkaisut ilman sähköä
 - puukatokset ja polttopuut varmuusvarastoina
 - kaasuhellat ja -keittimet
 - varavirtalähteet, generaattorit ja akut

2) Viestintä ja yhteydet

Luodaan häiriötilanteiden viestintäjärjestelmä ja toimintamalli, joka sisältää esimerkiksi:

- Kyläradiojärjestelmän käyttöönoton poikkeusviestintään ja -tilanteisiin (akulla/patterilla toimiva), perustuen alueen vapaaehtoisein radioharrastajiin ja verkostoihin (kuten Maavoimien kyläradio-periaatteet).
- Viestintäprotokollat ja yhteystietoluettelot, joissa määritellään selkeä ketju:
 - asukas → kylän vastuuvetäjä → kaupungin kriisikeskus → pelastuslaitos/hätäkeskus (viranomaisyhteys).
- Patteri- ja varavirtalähteet kuuluvuuden turvaamiseksi.
- Käynnistään selvitys mahdollisuudesta pilotoida drone-pohjaista ensiapu- ja huoltovarmuusjärjestelmää. Selvityksessä tulee huomioida yhteistyö hyvinvointialueen kanssa sekä mahdolliset ulkopuoliset rahoituslähteet (kuten EU:n innovaatiotuet ja Huoltovarmuuskeskus). Hankkeen teknisenä selkärankana toimisi paikallinen korkeakapasiteettinen valokuituverkko (Pyhänet Oy). Dronet tarvitsevat toimiakseen vakaan ja viiveettömän tiedonsiirtoyhteyden lennonohjausta, reaaliaikaista videokuvaa ja sensoridatan välitystä varten.

3) Organisaatio ja toimintamalli

Luodaan kriisin aikainen organisaatioketju / prosessikaavio, jossa määritellään:

- vastuuhenkilöt kussakin kylässä (kylävastaavat),
- päivystysvuorot ja yhteystiedot,
- tehtävät ja vastuut eri tasoilla (asukas → kyläläiset → kuntataso),
- toimintamallit tiedon vastaanotolle ja välittämiseksi sekä hätäviestien priorisoinnille.

Kootaan kylien osaajapooli kriiseihin:

- ensiapuosaajat ja kouluttajat,
- varautumisen ja turvallisuuden asiantuntijat,
- rakentamiseen, varavirtajärjestelmiin ja radiotekniikkaan perehtyneet henkilöt.

Järjestetään koulutuksia ja harjoituksia säännöllisesti yhdessä kaupungin kanssa, kuten:

- ensiapu ja varavirtalaitteiden käyttö,
- radiolaitteiden toiminta ja protokollat,
- keittolaitteiden ja soppatyykkien käyttö.

4) 72 tunnin varautuminen ja jatkuvuussuunnitelma

Laaditaan yhteinen 72 h varautumissuunnitelma jokaiselle kylälle, jossa määritellään:

- henkilökohtaiset ja kotitalouksien varautumislistat,
- yhteisön varamuonat ja veden varastointi,
- vuorovaikutuskaaviot kaupungin hätätilaresursseihin.

Pyhäjärvellä 26.3.2026

Kristillisdemokraatit, valtuustoryhmä

LIITE 1: Mahdolliset ulkopuoliset rahoituslähteet

Tässä hankkeessa hankittavat välineet ja toimenpiteet voivat olla kelpoisia eri rahoituslähteisiin Suomessa ja EU:ssa:

1) LEADER-ryhmät ja maaseuturahasto (EU)

- EU:n maaseuturahaston kautta rahoitetaan kylien yhteistyöhankkeita ja projektitoimintaa. Leader-ryhmät (paikalliset toimintaryhmät) tukevat mm. varautumista, turvallisuutta, laitehankintoja ja palvelujen kehittämistä. Rahoituksessa voidaan saada tukea myös koneisiin ja laitteisiin (esim. aggregaatit, AED:t), turvallisuutta ja varautumista parantaviin toimiin sekä koulutuksiin.

2) Maj ja Tor Nessling -säätiön Small Funding

- Säätiö myöntää pientukea (yleensä enintään noin 10 000 €) suomalaisjärjestöille, jotka edistävät kestävästä kehitystä ja yhteisöllisiä toimia. Tuki on haettavissa vuosittain ja se soveltuu myös alkuvaiheen toimintojen rahoitukseen.

3) EU:n maaseuturahaston yhteiset kyläkehittämisaamit (Smart Villages, yhteistyöhankkeet)

- Esimerkkejä on jo rahoitetuista älykylä-yhteistyöhankkeista, joiden valmistelurahoitusta voidaan käyttää myös varautumisen ja turvallisuuden suunnitteluun.

4) Maaseutupolitiikan verkosto – valtakunnalliset kehittämishankkeet

- Esimerkkinä on ollut kylien varautumiseen, turvallisuuteen ja huoltovarmuuteen keskittyvä hanke, jossa on saatu EU+valtion rahoitusta.

5) Paikalliset kuntarahoitukset ja yhteistyöt

- Pyhjärven kaupunki voi lisätä oman panostuksensa esimerkiksi Leader-rahoituksen ehtona tai muun julkisen kehittämishankkeen kautta, jolloin yhdessä haettavalla rahoituksella saadaan suurempi hankekokonaisuus.

Drone-pohjaisten ensiapu- ja huoltovarmuusjärjestelmien rahoituselementtejä

1. Oppilaitosvetoinen hanke (Yliopisto tai AMK), MYR

Esimerkiksi **Oulun yliopisto** tai jokin alueen ammattikorkeakoulu voi ottaa hankkeen tutkimuskohteeksi.

- **Rahoituslähde:** EAKR (Euroopan aluekehitysrahasto) tai kansainväliset Horizon-hankkeet.
- **Rooli:** Oppilaitos hallinnoi byrokratian, ja Pyhänet sekä paikalliset kylät toimivat **pilottialustoina**.
- **Etu:** Kunta ja kylät saavat hyödyn ilman hallinnollista taakkaa.

Maakuntaliittojen hallinnoimat **MYR-hankkeet** (Maakunnan yhteistyöryhmä) ovat erinomainen väylä tällaiselle hankkeelle, sillä ne on tarkoitettu nimenomaan alueellisen elinvoiman, digitalisaation ja turvallisuuden edistämiseen.

Pohjois-Pohjanmaalla MYR linjaa, miten EAKR- (Euroopan aluekehitysrahasto) ja ESR- (Euroopan sosiaalirahasto) varoja käytetään. Tässä tapauksessa kyseeseen tulisi erityisesti EAKR, joka tukee teknologisia innovaatioita ja digitaalista infraa.

Miksi tämä sopii MYR:n painopisteisiin?

- **Älykäs erikoistuminen:** Pohjois-Pohjanmaan strategiassa korostetaan digitalisaation hyödyntämistä harvaan asutuilla alueilla.
- **Huoltovarmuus ja turvallisuus:** Alueellinen varautuminen on noussut rahoituksen kärkeen muuttuneen turvallisuustilanteen myötä.

- **Infrastruktuuuri:** Valokuituverkon (Pyhänet) ja drone-teknologian yhdistäminen on konkreettinen "älykäs maaseutu" -hanke.

Kuka voi olla hakijana MYR-rahoituksessa?

Koska kunta ei välttämättä ole hakija, MYR-hankkeissa tyypillisiä hakijoita ovat:

- **Koulutus- ja tutkimusorganisaatiot:** Esimerkiksi Oulun yliopisto tai paikalliset ammattikorkeakoulut (esim. Centria tai OAMK). Heillä on rutiini hankehallinnossa.
- **Kehitysyhtiöt:** Alueelliset elinkeinoyhtiöt, jotka ajavat useamman kunnan etua.
- **Yhteishanke:** Pyhänet Oy voi olla mukana yritysosaajana, joka tarjoaa teknisen alustan (pilottivaiheessa yritys saa usein tukea omien investointien sijaan kehitystyöhön).

2. EU:n maaseuturahasto (ELY-keskus & Leader)

Tämä on luonnollisin lähde kylien kehittämiseen.

- **Mihin:** Kylien palveluiden parantamiseen ja älykkääseen kylätoimintaan (*Smart Villages*).
- **Peruste:** Dronet parantavat syrjäseutujen turvallisuutta ja saavutettavuutta, mikä on rahaston ydintavoitteita.

3. Huoltovarmuuskeskus (HVK)

HVK tukee hankkeita, jotka vahvistavat yhteiskunnan kriisinkestävyyttä.

- **Mihin:** Logististen ketjujen varmistamiseen poikkeusoloissa.
- **Peruste:** Drone-kuljetukset ja paikallinen kuituverkko (Pyhänet) luovat riippumattoman varajärjestelmän perinteiselle liikenteelle.

4. Business Finland – Innovatiiviset julkiset hankinnat

Jos kunta haluaa olla edelläkävijä ja ostaa uudenlaista ratkaisua.

- **Mihin:** Uuden teknologian pilotointiin ja kehitysyhteistyöhön yritysten kanssa.
- **Peruste:** Suomalaisen drone-osaamisen ja digitaalisen infran (kuitu) yhdistäminen on vientikelpoinen innovaatio.

5. Sisäministeriön ja hyvinvointialueiden kehittämisrahat

Pelastustoimen ja ensihoidon tehostamiseen suunnatut varat.

- **Mihin:** Ensihoitovasteen nopeuttamiseen harvaan asutuilla alueilla (esim. sydäniskurien lennättäminen).
- **Peruste:** Kustannussäästöt ja hengenpelastuskapasiteetin kasvu ilman raskaiden yksiköiden lisäämistä.

6. Euroopan aluekehitysrahasto (EAKR)

Suunnattu alueelliseen kilpailukykyyn ja digitalisaatioon.

- **Mihin:** Digitaalisen infrastruktuurin (valokuitu + lennonvarmistus) rakentamiseen ja kokeiluihin.
- **Peruste:** Pohjois-Pohjanmaan älykkään erikoistumisen strategia (digitalisaation hyödyntäminen).

Miten edetä rahoituksen kanssa?

Usein paras tapa on rakentaa ryhmähanke, jossa kunta on päähakija, Pyhänet Oy tekninen kumppani ja hyvinvointialue (Pohde) asiantuntijajäsen, tämä toimintamalli tekee hakemuksesta erittäin "painavan" rahoittajien silmissä.